छत्तीसगढ़ माध्यमिक शिक्षा मण्डल, रायपुर

शैक्षणिक सत्र 2020–21 माह– अक्टूबर

असाइनमेंट–2

कक्षा – दसवीं

विषय – संस्कृतम्

पूर्णांक–20

निर्देश :– दिए गए अभ्यास प्रश्नों को निर्देशानुसार हल कीजिए :–

Instruction:- Please attempt the questions as per given instructions.

<u>सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः</u>

प्रश्न 1 अधोलिखितं श्लोकं पठित्वा प्रदत्त– प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत–

अंक–1x4=4

''श्रुतेन श्रोत्रियो भवति, तपसा विन्दते महत्।
धृत्याऽ द्वितीयवान्भवति, राजन्! बुद्धिमान्वृद्धसेवया।।

प्रश्नाः–

(क) केन विन्दते महत्?
(ख) ''प्राप्नोति'' इति क्रियापदस्य पर्यायपदं श्लोकात् चित्वा लिखत–
(ग) ''मूर्खः'' इति पदस्य विपर्ययपदं श्लोके किं प्रयुक्तम्–
(घ) बुद्धिमान् इति पदस्य प्रक्रति–प्रत्ययं लिखत–

प्रश्न 2 संस्कृत भाषया उत्तरत–

अंक–1x4=4

(i) कस्मात् उच्चतरः पिता?
(ii) लाभानामुत्तमं किम?
(iii) केन स्विन्न प्रकाशते?
(iv) यक्ष–युधिष्ठिर संवादः कस्मात् ग्रन्थात् उद्धृतः?

प्रश्न 3 अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदेषु। सन्धिविच्छेदं कृत्वा लिखत–

अंक–1x4=4

(i) <u>व्यंजनं चलति</u>।
(ii) शिवस्य नाम <u>दिगम्बरः</u> अस्ति।
(iii) <u>जगदीशः</u> सर्वत्र वर्तते।
(iv) कोकिलाः <u>मधुरगीतम्</u> गायन्ति।

प्रश्न 4 अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा गद्यांशे प्रयुक्तानि अष्ट–अव्ययपदानि चित्वा लिखत–

अंक $\frac{1}{2}$ **x 8=4**

''गङ्गातीरे एकः साधुः आसीत्। सः सर्वदा उपकारं करोति स्म। यः अपकारं करोति तस्य अपि उपकारं करोति स्म। एकदा सः स्नानं कर्तुं नदीं गतवान्। तत्र नदी प्रवाहे एकः वृश्चिकः आगतः। साधुः वृश्चिकं दृष्ट्वा हस्तेन गृहीतवान्। यदा साधुः वृश्चिकं तीरे स्थापयितुं प्रयत्नं कृतवान् तदा वृश्चिकः साधोः हस्तम् अदशत्। साधुः तं त्यक्तवान्। वृश्चिकः जले अपतत्। पुनः साधुः वृश्चिकं गृहीत्वा तीरे स्थापयितुं प्रयत्नं कृतवान् पुनः वृश्चिकः हस्तम् अदशत्। एवम् अनेकवारं साधुः प्रयत्नं कृतवान्। कथायाः सारः अस्ति यत् यदि वृश्चिकः क्षुद्रः जन्तुः भूत्वा दशनस्य स्वभावं न त्यजति तर्हि वयं मानवाः परोपकारस्य स्वभावं कथं त्याजयामः।।

प्रश्न 5 (क) पृथक पदं चिनुत–

अंक–**1x4=4**

(i) नृत्यन्ति, क्रुध्यन्ति, करिष्यन्ति, लिखन्ति।
(ii) कुरू, मिल, नृत्य, भक्षयतः।

(ख) निर्देशानुसारेण रूपं परिवर्तनं कुरूत–

(i) राशिः लेखं लिखति (लृट्लकारे)
(ii) अनन्या नृत्यति (लङ्गलकारे)